

จิตสำนึกครูภาค 1 : องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Teacher Conscience Part 1: New Teacher Conscience Factors of Educational Students in Dhonburi Rajabhat University.

ดร.นิภา พงศ์วิรัตน์

Dr. Nipa Pongvirut

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University.

E-mail: nipapong@hotmail.com

(รับบทความเมื่อ 15 มิถุนายน 2550; ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ 29 มิถุนายน 2550)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยรวมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อค้นหาองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู 2) เพื่อหาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูในภาพรวม 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู ตามสถานภาพทางเพศ เศรษฐกิจ และครอบครัว 4) เพื่อยืนยันและปรับปรุง องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ทุกชั้นปี ได้ 394 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจิตสำนึกครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และจัดกลุ่มสนทนาเพื่อยืนยันและปรับปรุงให้เหมาะสม

บทสรุปของการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ได้แก่ จิตใจครู ประกอบด้วย ความเอื้ออาทร ความเมตตาปรานี และความมีขันติธรรม ปัญญาครู ประกอบด้วย เป็นผู้รอบรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้รอบรู้ด้านการสร้างสรรคงานวิชาการ ศรัทธาในอาชีพครู ประกอบด้วย รักในอาชีพครู รักษา กฎระเบียบวินัยครู ฉลาดใช้จิตวิทยา ประกอบด้วย รอบรู้ด้าน จิตวิทยา สามารถประยุกต์ใช้จิตวิทยา 2) ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษาหญิงสูงกว่านักศึกษาชาย และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่เศรษฐกิจสูงมีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่านักศึกษาเศรษฐกิจต่ำและปานกลาง ตามลำดับ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกกลุ่ม นักศึกษาที่ครอบครัวบิดามารดาอยู่ด้วยกันมีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่านักศึกษาที่ครอบครัวบิดามารดาแยกกันอยู่ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ได้รับการยืนยันและปรับปรุงจากการจัดกลุ่มสนทนาแล้ว

คำสำคัญ : จิตสำนึกครู นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Abstract

The mixed methodology was combined the quantitative research and qualitative research were used in this paper. The objectives were to study the teacher's conscience of educational students in Dhonburi Rajabhat University : 1) To find the new teacher's conscience factors. 2) To find the whole levels of teacher's conscience behavior. 3) To compare the teacher's conscience behavior levels in the difference of sex, economics and family. 4) To confirm and adapted the new teacher's conscience factors. The samples were 394 educational students selected by simple random sampling. Questionnaire with 5 levels of rating scales and reliabilities at .98 were used to collecting data. Statistical using to analyze the data were mean, standard deviation, factor analysis, t-test, ANOVA. We had confirmed and adapted by focus group.

Summary of research finding : 1) New teacher's conscience factors were Teacher's Spirit with compassion, mercy and tolerance, Teacher's Wisdom with morals and ethics wisdom, academical wisdom, Teacher's Devotion with love to do and keep in rules, Keen in Psychology with keen in psychological knowledge and keen in psychological application. 2) The whole levels of teacher's conscience behavior were high. 3) The female students had more levels of teacher's conscience behavior than the male ones. The differences showed statistic significant at the level of .01. The high incomes students had more levels of teacher's conscience behavior than the low and middle incomes ones. The differences showed statistic no significant. The students from the family that their father and mother live together had more levels of teacher's conscience behavior than the ones from the separate family. The differences showed statistic no significant. 4) The new teacher's conscience factors had confirmed and adapted by focus group.

Keywords : Teacher Conscience, Educational Students, Dhonburi Rajabhat University.

บทนำ

จิตสำนึกครู นับเป็นเรื่องสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพครู เพราะจิตสำนึกแห่งความเป็นครูนั้นจะช่วยให้ผู้ที่เป็นครูตระหนักถึงภารกิจ และหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในการพัฒนามนุษย์ คือการพัฒนาศิษย์ที่ตนดูแล อบรมสั่งสอน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้าน พฤติกรรม (ป.อ.ปยุตโต. 2542: 243) อาชีพครูจึงเป็นอาชีพที่คนให้ความสำคัญ

เคารพและเรียกว่าเป็น ปุชนียบุคคล ดังที่ปรากฏว่ามีประเพณีไหว้ครูในสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ครูของแผ่นดินที่สอนคนไทยทุกระดับชั้น ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชพระองค์ทรงประพฤติปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจัย จนเป็นตัวอย่าง ทั้งแนวความคิด และวิธีการปฏิบัติงานในหลายสาขาวิชาทั้งยังทรงเป็นต้นแบบที่

ดีของ จิตสำนึกครูไทยอีกด้วย เนื่องจากปี 2550 เป็นปีที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุ ครบ 80 พรรษา ผู้วิจัยจึงขออัญเชิญพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่พลสภานักเรียนชาวไทย ไว้ในโอกาสต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับจิตสำนึกครูมาแสดงไว้เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเป็นสิริมงคลดังต่อไปนี้

“ผู้ที่เป็นครู จะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรกที่จะต้องให้การศึกษาคือ สั่งสอนอบรมอนุชนให้ได้ผลแท้จริงทั้งต้องคิดวางแผนที่แต่ละคน กำลังทำอยู่นี้ คือความเป็นความตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้มีความดีเท่านั้น ที่จะรักษาชาติบ้านเมืองเอาไว้ได้ ”

{พระราชดำรัสในโอกาสที่นายบุญถิ่น อัตถากร ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นำครูและนักเรียนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จากภาคใต้ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2515 (กรมวิชาการ. 2540: 84)}

ยังมีพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับความสำคัญของครูอีก ดังนี้

“คำว่าครูนั้นเป็นคำที่สูงยิ่ง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพบูชาได้ฉะนั้นได้ชื่อหรือเรียกว่าเป็นครูก็จะต้องบำเพ็ญตนให้ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ บำเพ็ญตนให้เป็นที่นับถือได้ เพราะว่าผู้ใดเป็นครูแล้วไม่บำเพ็ญตนให้เป็นที่นับถือได้ ก็เท่ากับกับพร่อง ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการ และเป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติ วิธีปฏิบัติตน วิธีคิดและความดีงามทุกอย่างซึ่งจะสร้างให้บุคคลเป็นคนดี เป็นคนที่ไม่เป็นภัยต่อผู้อื่น ตรงข้ามเป็นผู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวมและตัวเอง ก็ได้รับประโยชน์ว่าเป็นคนที่เจริญ ”

{ พระราชดำรัส ในโอกาสที่ประธานกรรมการประสานงานส่วนภูมิภาค ภาค 2 สภาสังคมสงเคราะห์ แห่งประเทศไทยฯ นำคณะผู้แทนครูจีน เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2524 (กรมวิชาการ. 2540 : 89) }

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสให้ความสำคัญแก่ครู นั้น เพราะทรงเห็นคุณค่าของอนุชนที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมเท่านั้นที่จะรักษาประเทศชาติบ้านเมืองไว้ได้

ความสำคัญของการวิจัย

ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรมวิชาการ. 2546 : 5) มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 52 กล่าวว่า ให้กระทรวง ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คุณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ในมาตรา 56 กล่าวว่า การผลิตและการพัฒนาคุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ... ในสถานศึกษาระดับปริญญา ที่เป็นนิติบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ยังมีหลักเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) (คุรุสภา. 2546 : 2) กล่าวถึงมาตรฐานบัณฑิตครูไว้ว่า ต้องมีความรู้การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การปฏิบัติตน และการพัฒนาคุณ

ลักษณะความเป็นครูในเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู (ครูสภา. 2548 : 10-11) ด้านมาตรฐานความรู้ของครูที่มีคุณวุฒิอื่นที่ ครูสภารับรองในความรู้ข้อที่ 9 ความเป็นครู มีสาระที่น่าสนใจคือ 1) ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ภาระงานของครู 2) พัฒนาการของวิชาชีพครู 3) คุณลักษณะของครูที่ดี 4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 5) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู 6) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเป็นผู้นำทางวิชาการ 7) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 8) จรรยาบรรณของวิชาชีพครู 9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดสมรรถนะของครูไว้ดังนี้ 1) รัก เมตตาและปรารถนาดีต่อผู้เรียน 2) อุดมและรับผิดชอบ 3) เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ 4) มีวิสัยทัศน์ 5) ศรัทธาในวิชาชีพครู 6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

จากเกณฑ์มาตรฐานการรับรองปริญญาทางการศึกษาตามมาตรา 9 (7) แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ของครูสภา ในมาตรฐานที่ 2 มาตรฐานการผลิต ข้อที่ 2.4 (4) การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู กำหนดให้มีโครงการเสริมความเป็นครู มีการประเมินโครงการและมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมความเป็นครู ของนิสิตนักศึกษา (ครูสภา. 2548 : 7) ทั้งนี้มาตรฐานวิชาชีพของครูสภาได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพไว้ โดยกำหนดให้มาตรฐานความรู้ ข้อ 4 จิตวิทยาสำหรับครูให้มีสาระความรู้ 3 ข้อ คือ 1) จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์ 2) จิตวิทยาการศึกษา 3) จิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาโดยกำหนดสมรรถนะ ไว้ว่า 1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน 2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน 3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4) สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน (ครูสภา. 2548 : 8)

จากความสำคัญดังกล่าวมาแล้วนั้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2547 : 36) กล่าวถึงมาตรฐานตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา รอบที่ 2 พ.ศ. 2549-2553 มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตไว้ว่า “บัณฑิตเป็นผู้เรืองปัญญา มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะ และภูมิปัญญาในงานอาชีพในฐานะของนักวิชาชีพชั้นสูงทักษะวิจัยในฐานะนักวิชาการชั้นสูง มีจิตสำนึก และภูมิธรรมในฐานะพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลก”

สรุปได้ว่า เกณฑ์มาตรฐานการรับรองปริญญาทางการศึกษาของครูสภา ให้ความสำคัญแก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นครูของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ให้ความสำคัญแก่นักศึกษาว่า บัณฑิตต้องมีจิตสำนึก และภูมิธรรมในฐานะพลเมืองดี ดังนั้นบัณฑิตคณะครุศาสตร์จึงต้องได้รับการส่งเสริมให้มีจิตสำนึกและมีคุณธรรมในฐานะบัณฑิตและฐานะแห่งความเป็นครูไปพร้อมๆกัน

ในการที่จะพัฒนาจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์นั้น จำเป็นจะต้องรู้ถึงองค์ประกอบของจิตสำนึกครูที่ชัดเจนว่า มีองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดอะไรบ้าง ทั้งยังต้องทราบถึงสภาพพื้นฐานจิตสำนึกครูของนักศึกษาอีกด้วย ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยในครั้งนี้ขึ้นเพื่อค้นหาคำตอบดังกล่าว

ปัญหาการวิจัย

1. องค์ประกอบใหม่ ได้แก่ องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยของจิตสำนึกครูของนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นอย่างไร

2. ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาพรวม เป็นอย่างไร

3. ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ตาม สถานภาพของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพครอบครัวแตกต่างกันหรือไม่

4. องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครูจะได้รับการ ยืนยันและปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือไม่ และ ฉบับที่ดีที่สุดเป็นอย่างไร

จากปัญหาการวิจัยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าระเบียบวิธีวิจัยทางจิตวิทยาหลายแบบพบว่าวิธีการวิจัยยุคใหม่นี้ นิยมใช้วิธีการวิจัยเป็นชุด (Research Series) เพื่อศึกษาค้นคว้าหารายละเอียดในหลายแง่ หลายมุม และวิธีการวิจัยที่นิยมใช้จะเป็นแบบเจาะลึก ในรายละเอียด ที่มุ่งเน้นความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่นได้ (Reliability) ทั้งยังนิยมการผสมผสานงานวิจัยในหลายวิธีการเข้าด้วยกัน ผู้วิจัยจึงเลือก ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ตามวิธีการของ ทาชาคกอริ และ เทดด์ลี (Tashakkori & Teddlie, 1998) ซึ่งนำเอาวิธีการวิจัย หลากหลายรูปแบบมาผสมผสานกันเพื่อค้นหาคำตอบที่ จะสามารถตอบปัญหาการวิจัยอย่างเที่ยงตรงและเชื่อ มั่นได้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาคำตอบองค์ประกอบใหม่ ได้แก่ องค์ ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของจิตสำนึกครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของ

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาพรวม

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจิตสำนึก ครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี ตามสถานภาพของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สภาพ เศรษฐกิจ และสภาพครอบครัว

4. เพื่อยืนยันและปรับปรุงองค์ประกอบใหม่ ของจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏธนบุรีที่ค้นพบ

ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะจิตสำนึกครูของนัก ศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดย กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปรและเนื้อหาสาระ

1.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่สถานภาพของนักศึกษา ประกอบด้วย

1.1.1 เพศของนักศึกษา ได้แก่

1.1.1.1 เพศชาย

1.1.1.2 เพศหญิง

1.1.2 สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่

1.1.2.1 เศรษฐกิจสูง

1.1.2.2 เศรษฐกิจปานกลาง

1.1.2.3 เศรษฐกิจต่ำ

1.1.3 สภาพครอบครัว ได้แก่

1.1.3.1 บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

1.1.3.2 บิดามารดาแยกกันอยู่

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

จิตสำนึกครู ซึ่งสังเคราะห์เนื้อหาสาระ แนวคิดและ ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มาจากแนวคิดระบบการพัฒนา มนุษย์ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2542 : 243) รวมกับแนวคิดจิตสำนึกครูตามแนวทางศาสนาพุทธ

ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ร่วมกับแนวคิด
จิตวิทยาตะวันตก แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่อง
การผลิตครู สรุปลงได้จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์
ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบภายใน ดังนี้

- 1.2.1 ด้านจิตใจ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ
 - 1.2.1.1 การพัฒนาจิตใจตนเอง
 - 1.2.1.2 การพัฒนาจิตใจผู้อื่น
- 1.2.2 ด้านปัญญา มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ
 - 1.2.2.1 ความรอบรู้เรื่อง จิตสำนึกครู
ตามแนวทางศาสนาและการประยุกต์ใช้
 - 1.2.2.2 ความรอบรู้เรื่อง จิตสำนึกครู
ตามแนวทางจิตวิทยาและการประยุกต์ใช้
- 1.2.3 ด้านพฤติกรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย
คือ
 - 1.2.3.1 ความเมตตากรุณา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบภายใน คือ
 - 1) การอ่อนน้อมถ่อมตน
 - 2) การช่วยเหลือ เอื้ออาทร
 - 1.2.3.2 หน้าที่และความรับผิดชอบ
ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบภายใน
คือ
 - 1) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ
อาจารย์ในฐานะศิษย์
 - 2) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อศิษย์ใน
ฐานะครู

3) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสถาน
ศึกษา

4) หน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม
และประเทศชาติ

1.2.3.3 ความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย
2 องค์ประกอบภายใน คือ

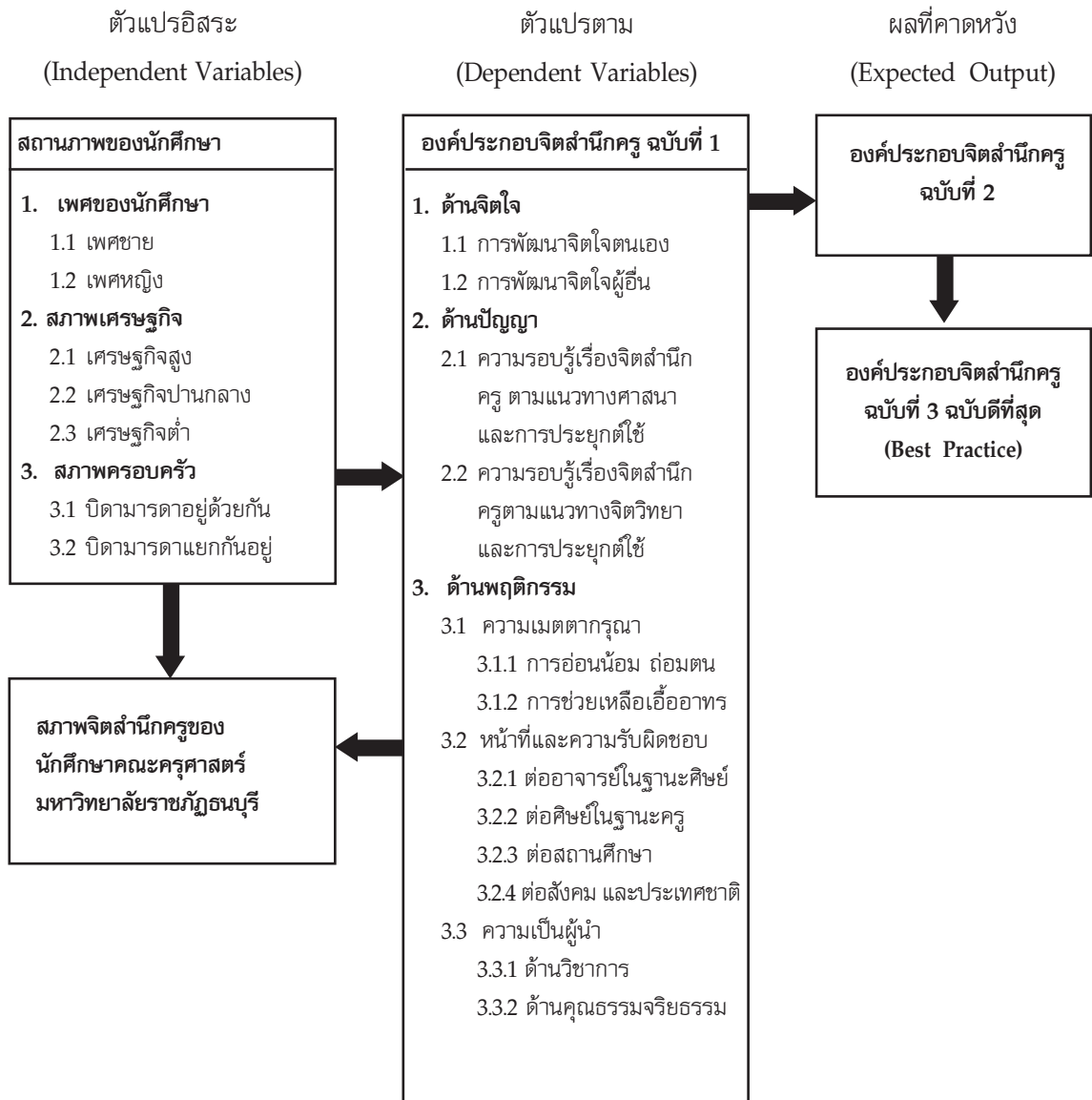
- 1) ความเป็นผู้นำด้านวิชาการ
- 2) ความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ได้แก่ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี ปีการศึกษา 2549 จำนวน 408 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการ
สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการ
แจกแบบสอบถามให้นักศึกษาตอบตามโอกาสที่เหมาะสม
ให้ได้ 5 เท่า ของจำนวนตัวชี้วัดตามเกณฑ์การใช้
กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor
Analysis) ที่ สตีเวนส์ (Stevens. 1996 : 372) กล่าว
ไว้ ดังนั้น 5 เท่าของจำนวนตัวชี้วัด 72 ตัว ต้องได้
กลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 360 คน จึงจะยอมรับได้ ซึ่ง
ในงานวิจัยฉบับนี้สุ่มได้ 394 คน ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่
ตั้งไว้แล้วนั้น ดังแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้
ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Frame Work)

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Frame Work)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

จิตสำนึกครู (Teacher Conscience) หมายถึง การตระหนักรู้ถึงระดับจิตใจของความเป็นครู หรือจิตวิญญาณครู โดยมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาหรือการยกระดับ ในเรื่องจิตใจ สติปัญญา และพฤติกรรมการเป็นครู

จิตสำนึกครูภาค 1 หมายถึง การศึกษา ค้นคว้าหาองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และการศึกษาสภาพพื้นฐาน จิตสำนึกครูโดยทั่วไปของนักศึกษา เพื่อการพัฒนาจิตสำนึกครูตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา

องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู หมายถึง องค์ประกอบของจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่เกิดขึ้นใหม่จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) แบบไกเซอร์ (Kaiser Normalization) ลักษณะมุมแหลม (Oblique) เพื่อหาองค์ประกอบที่เป็นอิสระ โดยวิธีโปรแมกซ์ (Promax) โดยกำหนดค่าองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่ 0.4 ขึ้นไป และมีค่าไอเก้น (Eigen value) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 ที่จับกลุ่มกันตั้งแต่ 4 ตัวขึ้นไปได้ 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวชี้วัด แล้วนำไปจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันองค์ประกอบและปรับแก้ จนเป็นองค์ประกอบที่ดีที่สุด (Best Practice) ได้ องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 4 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย 45 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบจิตสำนึกครู (Teacher conscience Factors) หมายถึง ส่วนประกอบ เคাঁโครง แบบแผน หรือแนวทางในการสร้างจิตสำนึกครู ที่นักศึกษา

สังเคราะห์ขึ้นมา เป็น 3 ฉบับ คือ

1. องค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 1 หมายถึง องค์ประกอบจิตสำนึกครูที่ผู้เขียนศึกษาสังเคราะห์มาได้ 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 8 องค์ประกอบภายใน ดังนี้

1.1 ด้านจิตใจ หมายถึง องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตใจมนุษย์ มี 2 ด้าน คือ

1.1.1 ด้านการพัฒนาจิตใจตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุม เปลี่ยนแปลงและปรับสภาพจิตใจของตนเอง

1.1.2 ด้านการพัฒนาจิตใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการ จูงใจให้ผู้อื่นปรับสภาพจิตใจได้ สามารถจัดกิจกรรมให้ผู้อื่นพัฒนาจิตใจได้

1.2 ด้านปัญญา หมายถึง องค์ประกอบด้านการรอบรู้ การรับรู้ การคิดอย่าง ถ่องแท้ มี 2 องค์ประกอบ คือ

1.2.1 ความรอบรู้เรื่องจิตสำนึกครูตามแนวทางศาสนา และการประยุกต์ใช้ หมายถึง การรอบรู้คำสอนทางศาสนา การร่วมพิธีกรรม การพูดอ้างอิง การใช้เทคนิคและวิธีการทางศาสนามาใช้ในความ เป็นครูได้

1.2.2 ความรอบรู้เรื่องจิตสำนึกครูตามแนวทางจิตวิทยาและการประยุกต์ใช้ หมายถึง การรอบรู้ แนวทางจิตวิทยาในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในหน้าที่ครูได้

1.3 ด้านพฤติกรรม หมายถึง องค์ประกอบด้านการแสดงออก ทางกาย วาจา ใจ ในเรื่องจิตสำนึกครู มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ

1.3.1 ความเมตตากรุณา หมายถึง ความเป็นคนดี สร้างความเชื่อถือศรัทธาได้ มี 2 องค์ประกอบภายใน คือ

1.3.1.1 การอ่อนน้อมถ่อมตน หมายถึง

การมีสัมมาคารวะ นอบน้อมต่อผู้ใหญ่ มีความเกรงใจ และให้เกียรติคนทั่วไป

1.3.1.2 การช่วยเหลือเอื้ออาทร หมายถึง มีความเสียสละ มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น อภัยได้ มีอัธยาศัยไมตรี

1.3.2 หน้าที่และความรับผิดชอบ หมายถึง การสำนึกในหน้าที่ รับผิดชอบต่องาน ต่อคนที่แวดล้อม ตนมี 4 องค์ประกอบภายในคือ

1.3.2.1 หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ อาจารย์ในฐานะศิษย์ หมายถึง การตั้งใจฟังโดยเคารพ มีมารยาท มีน้ำใจ เรียบร้อย กตัญญู ซื่อสัตย์ต่อครู อาจารย์ของตน

1.3.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ ศิษย์ในฐานะครู หมายถึง การมีความรัก ความเมตตา อดทน อดกลั้นให้อภัยได้ ตรงต่อเวลา ชี้แนะแนวทาง ก้าวหน้าทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม

1.3.2.3 หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา หมายถึง การร่วมกิจกรรมสถานศึกษา การสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณ การเสียสละ และการมีน้ำใจ ต่อสถานศึกษา

1.3.2.4 หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ สังคมและประเทศชาติ หมายถึง การเคารพกฎหมาย และกติกาสังคมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม

1.3.3 ความเป็นผู้นำ หมายถึง การเป็นผู้รอบรู้ กล้านำ กล้าหาญ ฉลาด ว่องไว มีปฏิภาณ ไหวพริบดี เป็นตัวอย่างที่ดี มี 2 องค์ประกอบภายใน คือ

1.3.3.1 ความเป็นผู้นำด้านวิชาการ หมายถึง การเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจัยทางวิชาการ รักการอ่าน การเขียน และการอบรมสั่งสอน โน้มน้าวจิตใจคน

1.3.3.2 ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม

จริยธรรม หมายถึง การเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม พัฒนาคุณธรรม การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม สามารถโน้มน้าวจิตใจคน ให้ยอมรับคุณธรรมจริยธรรมของทุกศาสนาและ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมกับการเรียนการสอนได้

2. องค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 2

หมายถึง องค์ประกอบจิตสำนึกครูที่เกิดจากการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้ 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อยดังแสดงไว้ในภาพประกอบที่ 3

3. องค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 3

หมายถึง องค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice) ที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ 4 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ส่วน 6 ตอน และ ปรากฏผลการวิจัยในแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การวางแผนการวิจัย (Research Planning)
ดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 การวางแผนซึ่งบ่งองค์ประกอบจิตสำนึกครู ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การชี้แจงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึกครู ผู้วิจัยชี้แจงแนวคิดและทฤษฎีระบบการพัฒนาคุณธรรมของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต. 2542 : 243) ร่วมกับแนวคิดจิตสำนึกครูตามแนวทางศาสนา พุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม รวมกับแนวคิดจิตวิทยาตะวันตกและ ได้ทำการสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูและครูสภา แล้วนำมาสังเคราะห์ สรุปเป็นจิตสำนึกครู ฉบับที่ 1 จำนวน 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย

8 องค์ประกอบภายใน ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ขั้นที่ 2 การซึ่บงกระบวนการวิจัย (Research Process) ผู้วิจัยได้ซึ่บงกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ตามวิธีการของ ทาชาคกอริ และเทดดีลี (Tashakkori & Teddlie, 1998) โดยรวมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกันเพื่อยืนยันองค์ประกอบใหม่ของ จิตสำนึกครูฉบับที่ 2 ที่ค้นพบ

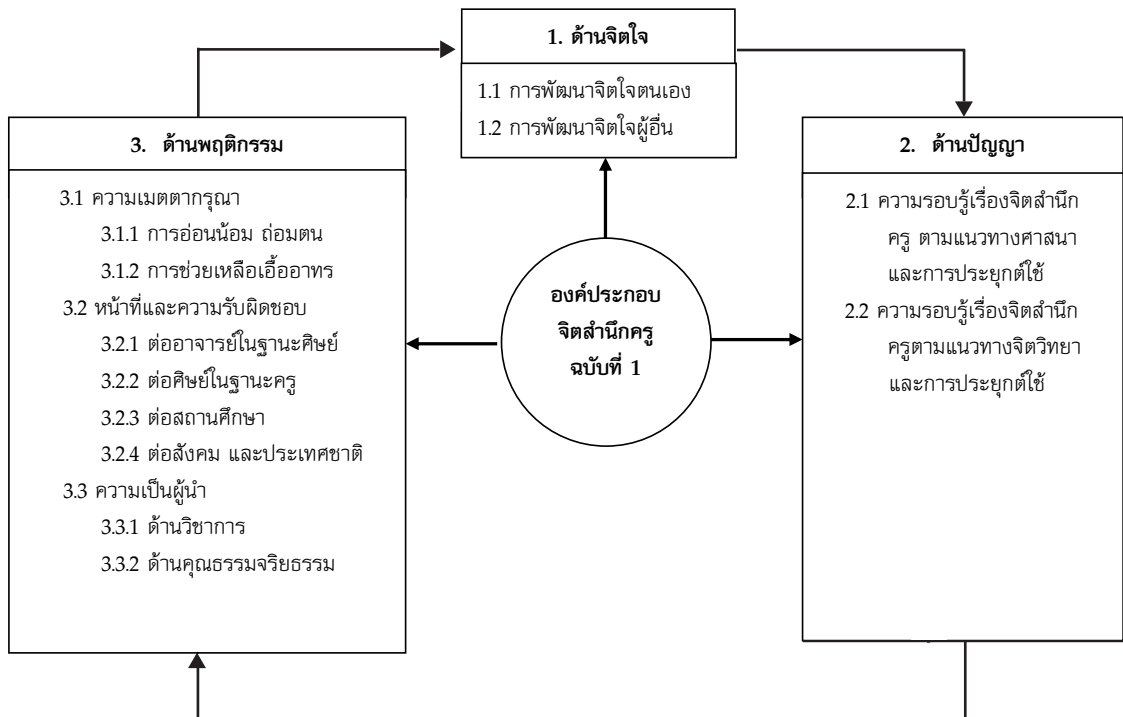
ตอนที่ 2 การศึกษาและจัดทำแนวทางการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับจิตสำนึก

ครู ผู้วิจัยศึกษาเอกสารระบบการพัฒนามนุษย์ของพระ ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2542 : 243) รวมทั้งเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกครูจากศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ทฤษฎีจิตวิทยา และงานวิจัยทั้งใน ประเทศไทยและในต่างประเทศ

ขั้นที่ 2 การยกร่างองค์ประกอบจิตสำนึก ครู ฉบับที่ 1 ผู้วิจัยยกร่างองค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับ ที่ 1 จากการประมวลแนวคิดและทฤษฎีทั้งหมดได้ ดังนี้

รูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 1

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 1

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 3 การหาองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ประกอบด้วย

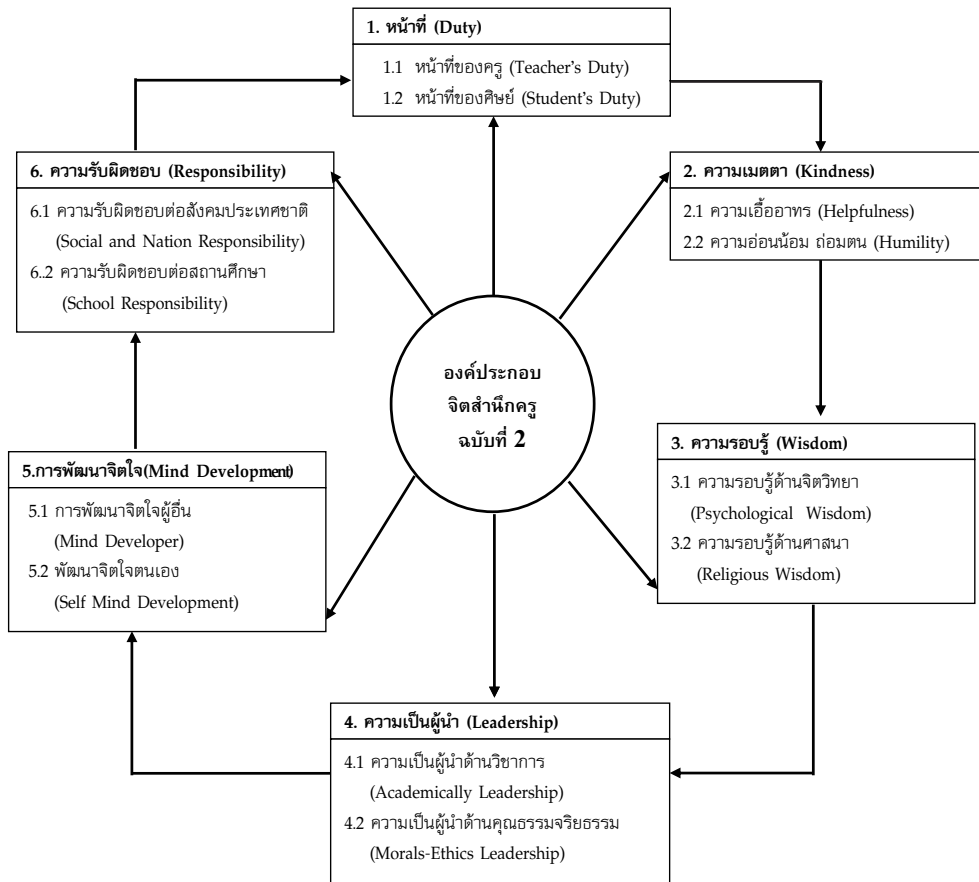
ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากคุรุสภา ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการผลิตครู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา จำนวน 9 ท่าน เพื่อหาแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของจิตสำนึกครู

ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดมาสร้างแบบสอบถามจิตสำนึกครู แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's Scales) เพื่อวัดระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู จำนวน 72 ตัว ชีววัด และดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดการประเมินผล 3 ท่าน รวม 6 ท่าน ตรวจสอบ ปรับปรุงและทดลองใช้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 39 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1984 : 126) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบจิตสำนึกครู ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จากนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 5 ชั้นปี โดย

วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ได้มากกว่า 5 เท่า ของตัวชี้วัด (Stevens, 1996 : 372) ได้แก่ 5 เท่าของ 72 คือ 360 คน สุ่มได้ 394 คน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และยอมรับได้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง คัดเลือกแบบสอบถามที่มีร่องรอยการไม่ตั้งใจตอบทิ้ง เหลือใช้ได้จริงจำนวน 391 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.99 มาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment) ในรูปสหสัมพันธ์ขนาด 72X72 ทดสอบนัยสำคัญ ทุกค่า วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก โดยหมุนแกนแบบไกเซอร์ (Kaiser Normalization) ลักษณะมุมแหลม (Oblique) เพื่อหาองค์ประกอบที่เป็นอิสระด้วยวิธีโปรแมกซ์ (Promax) และขจัดความซ้ำซ้อนขององค์ประกอบ ผู้วิจัยพิจารณาตัดองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ต่ำกว่า 0.4 ทั้งนำองค์ประกอบที่เหลือเข้าวิเคราะห์ใหม่ตามวิธีการเดิม ครั้งที่ 2, 3, และ 4 เพื่อให้แน่ใจ แล้วพิจารณาเลือกเอาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) 0.4 ขึ้นไป และมีค่าไอเก้น (Eigenvalue) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 ที่จับกลุ่มกัน ตั้งแต่ 4 ตัวชี้วัดขึ้นไป เป็นกลุ่มองค์ประกอบใหม่ได้ 9 กลุ่ม จัดเป็นองค์ประกอบใหม่และตั้งชื่อใหม่ ได้ 6 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวชี้วัด ดังแสดงเป็นภาพองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 2 ดังนี้

รูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 2 ที่ค้นพบใหม่

ภาพประกอบ 3 แสดงรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 2 ที่ค้นพบใหม่

**ตอนที่ 4 การศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของ
นักศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินการ 2 ชั้น คือ**

**ชั้นที่ 1 การหาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู
ของนักศึกษาในภาพรวม**

ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และหาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ

**ชั้นที่ 2 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรม
จิตสำนึกครูตามสถานภาพของนักศึกษา**

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ตามสถานภาพของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพครอบครัว พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่าเพศชาย และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่สภาพเศรษฐกิจสูง มีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่าเศรษฐกิจต่ำ และเศรษฐกิจปานกลาง ตามลำดับ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกกลุ่ม นักศึกษาที่มาจากครอบครัววิตามารดาอยู่ด้วยกัน มีระดับพฤติกรรม

จิตสำนึกครูสูงกว่าบิดามารดาแยกกันอยู่ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการเป็น 2 ตอน ดังนี้

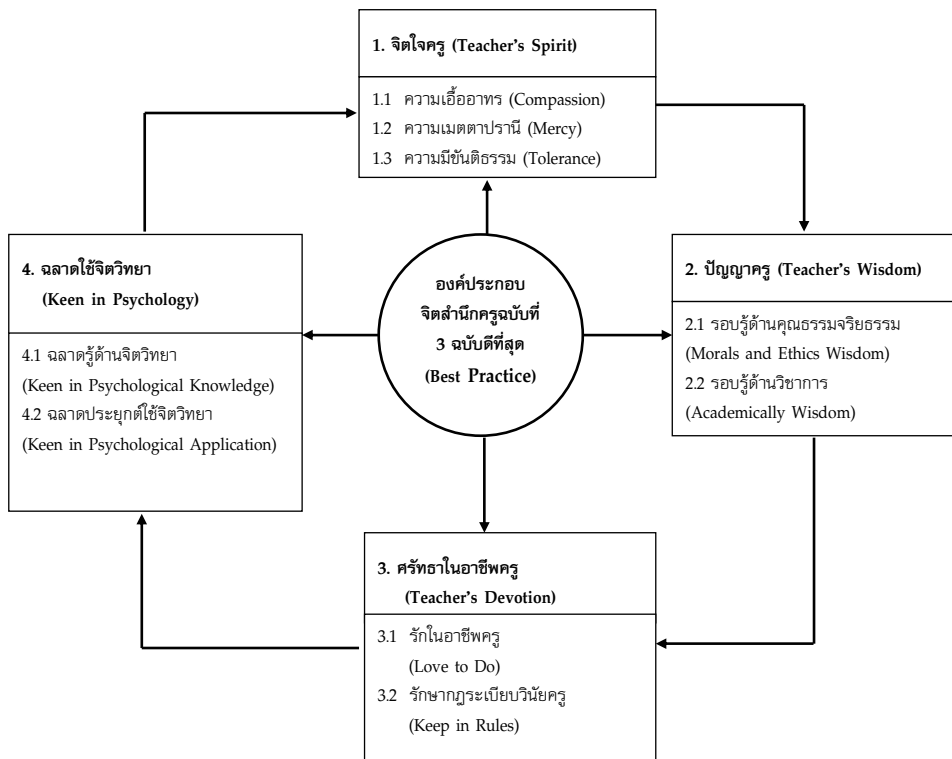
ตอนที่ 5 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การจัดกลุ่มสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนในการจัดกลุ่มสนทนาของ สจ๊วต และชามดาซานี (ประวิต เอราวรรณ์. 2539 : 25 อ้างอิงจาก (Stewart and Shamdasani. 1991) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ประธานครุสภา ประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย ผู้ทรงคุณวุฒิจากศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม นักจิตวิทยา อธิการบดีและรอง

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวนรวม 9 ท่าน ร่วมกลุ่มสนทนาเชิงยี่นยันและปรับปรุงองค์ประกอบจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งเป็นรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 2 ที่ค้นพบใหม่นั้น

ขั้นที่ 2 การปรับปรุงองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครูให้เป็นฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice) ผู้วิจัยนำแนวคิดและบทสรุปจากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เรื่ององค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีมาปรับปรุงและจัดระบบใหม่ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏผลเป็นรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 3 ฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice) ดังต่อไปนี้

รูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 3 ฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice)

ภาพประกอบ 4 แสดงรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 3 ฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice)

ตอนที่ 6 การสรุปผลการวิจัยและรายงาน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การสรุปและแสดงผลการวิจัย
ผู้วิจัยได้สรุปและแสดงผลการวิจัยเป็นภาพประกอบเพื่อสะดวกในการนำไปใช้ และแสดงให้เห็นรูปแบบที่เปลี่ยนไปขององค์ประกอบจิตสำนึกครู ของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งปรากฏรายละเอียดและภาพประกอบในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่มีตัวชีวิตที่เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งไม่สามารถแสดงรายละเอียดในที่นี้ ท่านผู้สนใจ สามารถติดตามผลงานได้ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในผลการวิจัย เรื่องจิตสำนึกครู ภาค 1: องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ขั้นที่ 2 การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และเขียนรายงานการวิจัยโดยละเอียดเพื่อเสนอมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พิจารณาและนำผลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีต่อไป รายละเอียดของผลการวิจัยโดยย่อมีดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “เพื่อหาคำประกอบใหม่ได้แก่องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวชีวิตจิตสำนึกครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี” สรุปผลการวิจัยได้ องค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวชีวิต ดังภาพประกอบ 3 แสดงรูปแบบองค์ประกอบจิตสำนึกครู ฉบับที่ 2 ที่ค้นพบใหม่

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีในภาพรวม” สรุปผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

3. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ที่ว่า “เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ตามสถานภาพของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพครอบครัว” สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

3.1 สรุปผลการวิจัยตามสถานภาพทางเพศของนักศึกษาพบว่านักศึกษาเพศหญิงมีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่าชายและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 สรุปผลการวิจัยตามสภาพเศรษฐกิจของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงเรียงตามลำดับลงมาคือ นักศึกษากลุ่มเศรษฐกิจสูง ต่ำ และปานกลางซึ่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 สรุปผลการวิจัยตามสภาพครอบครัวของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาที่สภาพครอบครัวมีบิดามารดาอยู่ด้วยกันมีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงกว่าครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 ที่ว่า “เพื่อยืนยันและปรับปรุงองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครู ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ค้นพบ” สรุปผลการวิจัยโดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ได้องค์ประกอบจิตสำนึก

ครูฉบับที่ 3 ฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice) จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย 45 ตัวชี้วัด ดังภาพประกอบ 4 ซึ่งแสดงเฉพาะองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยย่อ ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ว่า “เพื่อหาองค์ประกอบใหม่ ได้แก่องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดจิตสำนึกครู ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี” สรุปได้ว่า ได้้องค์ประกอบใหม่ฉบับที่ 2 จำนวน 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อยที่แตกต่างไปจากเดิม คือ ฉบับที่ 1 นั้นอภิปรายผลการวิจัยโดยสรุปได้ว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของครู และหน้าที่ของศิษย์มากที่สุด รองลงมาคือ ความเมตตา ความรอบรู้ เป็นผู้นำ พัฒนาจิตใจ และความรับผิดชอบ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิภา สุขพิทักษ์ (2537 : บทคัดย่อ) ที่วิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่มีความสำนึกรับผิดชอบต่อความเป็นพลโลกน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักศึกษามีระดับพฤติกรรมการให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของครูและศิษย์มาก แต่กลับมีระดับพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อเพื่อน จึงสมควรปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเพื่อนักศึกษาให้มากขึ้น

2. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในภาพรวม” สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ระดับจิตสำนึกครูของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เรียงตามลำดับคะแนน จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้าน

พฤติกรรม ด้านปัญญาและด้านจิตใจ สามารถอภิปรายผลโดยสรุปได้ว่า ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่น่าพอใจ มีพฤติกรรมด้านความรอบรู้จิตสำนึกครูตามแนวทางศาสนา มากกว่าจิตวิทยา กล่าวคือมีความเมตตา กรุณามาก พฤติกรรมด้านการพัฒนาจิตใจตนเอง สูงกว่าการพัฒนาจิตใจผู้อื่น ซึ่งเบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่านักศึกษาคควรปฏิบัติตามแนวทางศาสนาให้มากและเสนอไว้ว่าอาจารย์คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ควรจัดกิจกรรมทางศาสนาให้แก่ นักศึกษามากขึ้น และอ้อมเดือน อดตามณี (2539: บทคัดย่อ) พบว่าลักษณะทางพุทธ มีผลดีต่อการถ่ายทอดทางศาสนา มากกว่าตัวทำนายนอื่น จึงควรส่งเสริมให้มากขึ้น ทำให้เห็นว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ จะสามารถพัฒนาเป็นครูที่ดีได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรศึกษาสภาพพื้นฐานเพื่อศึกษาตัวบ่อน หรือ ที่มาของนักศึกษาต่อไป ดังจะอภิปรายผลต่อไปนี้

3. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ที่ว่า “เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ตามสถานภาพของนักศึกษาได้แก่ เพศ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพครอบครัว” สรุปผลการวิจัยไว้เป็น 3 ตอน และอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 อภิปรายผลการวิจัย ตามสถานภาพทางเพศของนักศึกษา ได้แก่ เพศชาย และหญิง จากที่สรุปไว้ว่านักศึกษาเพศหญิงมีระดับจิตสำนึกครูสูงกว่าชายและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สูงสุดคือ ด้านพฤติกรรม องค์ประกอบที่ต่างกันมาก คือ การพัฒนาจิตใจตนเอง ความเมตตา กรุณา และความรับผิดชอบต่อเพื่อน ซึ่งขัดแย้งกับเบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครู และพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์

ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักศึกษาหญิงและชายไม่ต่างกัน เป็นเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้าต่อไปว่าจะอะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู ของนักศึกษาชายและหญิงแตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีส่วนหนึ่งเป็นนักศึกษาที่ได้รับทุนตามโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) ที่ได้คัดเลือกมาแล้ว จึงอาจเป็นปัจจัยส่วนหนึ่ง ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้มีนักศึกษาเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษาหญิงมักเป็นผู้นำ

3.2 อภิปรายผลการวิจัยตามสภาพทางเศรษฐกิจของนักศึกษา ได้แก่ เศรษฐกิจสูง ปานกลาง และต่ำ จากที่สรุปไว้ว่า นักศึกษากลุ่มเศรษฐกิจสูง มีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูสูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มเศรษฐกิจต่ำ และปานกลาง ซึ่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผลการวิจัยโดยสรุปได้ว่า นักศึกษาที่เศรษฐกิจสูง ปานกลาง และต่ำ มีระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครูใกล้เคียงกัน ในรายละเอียดน่าจะจะมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย 3 ปัจจัย คือ ความคล่องตัวของนักศึกษาเศรษฐกิจสูง การใช้ชีวิตของนักศึกษาเศรษฐกิจต่ำ และความเหนื่อยยากของนักศึกษาเศรษฐกิจปานกลาง ทั้งนี้ยังไม่มีการวิจัยมาสนับสนุน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามหลักจิตวิทยาทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) ของ โรเจอร์ส (Rogers) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรี มนุษย์มีคุณค่า มนุษย์มีความสามารถสูงในการแก้ปัญหาของตนเองได้ดีนั้น น่าจะอธิบายผลการวิจัยนี้ได้ว่านักศึกษากลุ่มเศรษฐกิจต่ำ เมื่อมุ่งมันมาเรียนครู และทราบว่าตนเองจะไปเป็นครูก็สามารถพัฒนาตนเองในเรื่องจิตสำนึกครูได้ดี ถ้าคณะครุศาสตร์สามารถกระตุ้นนักศึกษากลุ่มเศรษฐกิจปานกลางให้ลดแรงเหนื่อยชาลงได้ และเพิ่มแรงขับมากขึ้น คิดว่าจะยกระดับจิตสำนึกครูของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้

3.3 อภิปรายผลการวิจัยตามสภาพครอบครัวของนักศึกษาได้แก่ ครอบครัวที่บิดา มารดาอยู่ด้วยกัน และบิดา มารดาแยกกันอยู่ จากที่สรุปไว้ว่า นักศึกษาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีระดับจิตสำนึกครูสูงกว่านักศึกษาที่บิดามารดาแยกกันอยู่และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายผลการวิจัย ได้ว่า สภาพครอบครัวมีผลต่อระดับพฤติกรรมจิตสำนึกครู ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของรู๊ด (Rude, Cheryl L. 2005) พบว่า อาชีพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว งาน ประสบการณ์ด้านจิตวิญญาณ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และแรงขับทางบวก มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชีวิตของผู้นำทุกเรื่อง สภาพครอบครัวของนักศึกษาจึงมีผลสำคัญต่อพฤติกรรมจิตสำนึกครูของนักศึกษา

4. จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 ที่ว่า “เพื่อยืนยันและปรับปรุงองค์ประกอบใหม่ของจิตสำนึกครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ค้นพบ” สรุปผลการวิจัยไว้ว่าได้ 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย ดังภาพประกอบ 3 นำสู่การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ องค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 3 ฉบับดีที่สุด (Best Practice) จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย อภิปรายผลได้ว่า การศึกษาค้นคว้า เอกสารการสอบถาม การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการผลิตครูและนักจิตวิทยา สังเคราะห์ได้มาเป็นองค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 1 สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นองค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 2 และยังได้รับการปรับปรุงอีกครั้งจากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นองค์ประกอบจิตสำนึกครูฉบับที่ 3 จึงน่าจะเชื่อถือได้ว่าเป็นฉบับที่ดีที่สุด (Best Practice) แล้ว ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อยและ 45 ตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

1.1 ในการกำหนดนโยบายการผลิตครูควรให้ความสำคัญเรื่องจิตสำนึกครู

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรเร่งรัดในการพัฒนาจิตสำนึกครู

1.3 ทุกหน่วยงานควรเน้นเรื่องจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรขยายงานวิจัยเรื่องจิตสำนึกครูในคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ให้มากขึ้น

2.2 ควรขยายงานวิจัยเรื่องจิตสำนึกครูในระดับปฐมวัย อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้เห็นระดับพฤติกรรมครูทุกระดับทั่วประเทศ

บรรณานุกรม

1. กรมวิชาการ. (2540). **ประทีปแห่งการศึกษา พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
2. _____.(2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
3. _____.(2548). **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. คุรุสภาลาดพร้าว.
4. นิภา สุขพิทักษ์. (2537 : ตุลาคม-ธันวาคม). "จิตสำนึกในความเป็นพลโลกของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ตามการรับรู้ของตนเอง" **วารสารทางการศึกษา**. 24 (4).

5. เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ. (2543). **ปัจจัยจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น : วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
6. ประวิต เอราวรรณ. (2539). **การเสริมสร้างพลังอำนาจครู : การวิจัยแบบสมนทกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
7. พงษ์พันธ์ พงษ์ไสยา. (2525). **ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
8. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต.). (2542). **การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลบอล คิมทอง.
9. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). (2547). **กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ : จุดทอง.
10. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). **หลักเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา(หลักสูตร 5 ปี)**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานและประเมินการณวิชาชีพ.
11. _____.(2548). **มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว. สำนักประกันคุณภาพการศึกษา. (2549). **เอกสารรวมเกณฑ์การประกันคุณภาพเพื่อรับการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอก พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
12. อ้อมเดือน ลดาตณี. (2539). **ลักษณะทางพระพุท ศาสนาและจิตสังคมของครูมัธยมศึกษาที่**

- เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางศาสนา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
13. Cronbach. Lee J. (1984). **Essentially of Psychological Testing.** 4th ed. New York : Harper & Row.
14. Rude, Cheryl L. (2005). **A multi-cases study of the life- shaping inferences of person who hold position of leadership in healthcare the Chistian church and higher education.** Ohio : Ph.D., Union Institute and University. Digital Dissertation Abstract, Protest UMI, AAT 3181564.
15. Stevens. James. (1996). **Applied Multivariate Statistics of The Social Sciences.** 3rd ed. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associate Publishers.
16. Tashakkori, Abbas & Teddlie, Charles. (1998). **Mixed Methodology : Combining Quantitative and Qualitative Approach.** California : Thousand Oaks, Sage.